fagbladet 3F #2 2026



Farvel og tak

TIL FAGBLADET PÅ TRYK

KAMPEN FORTSÆTTER

PÅ DIN MOBIL

Hold dit mobilkamera over QR-koden

Danmarks nye underklasse

EK ERHVERVSAKADEMI KØBENHAVN

Vil du styrke din faglighed inden for byggeteknik?



Troels, tømrer og EK studerende

Populære kurser med opstart efter sommerferien:

Byggeteknik – mindre byggerier
Holdstart 26. august

Samarbejde, kommunikation og konfliktforebyggelse i projekteringsforløbet
Holdstart 27. august

Grundlæggende brug af digitale bygningsmodeller
Holdstart 1. september

Tidstypiske bygninger og konstruktioner
Holdstart 16. september

Tilmeld dig og se hele udvalget på ek.dk/byggeteknologi

Få et statsanerkendt eksamensbevis:
Tag et enkelt kursus eller en hel uddannelse

INDHOLD



FOTO / TOBIAS NICOLAI

18 **HVAD BLEV DER EGENTLIG AF STEEN?**
Steen blev sendt til salsa af kommunen, selvom han havde piskesmæld og diskusprolaps. Sådan går det ham i dag.



FOTO / TROELS HAAHR GRAUGAARD + FORSIDEFOTO / KASPER LØFGAARD

12 **25 ÅR MED FAGBLADET**
Her er de bedste historier om dårlige arbejdsforhold.

30 **DEN NYE ARBEJDSKAMP**
Når Wolt-bude protesterer, bruger de mobilen.

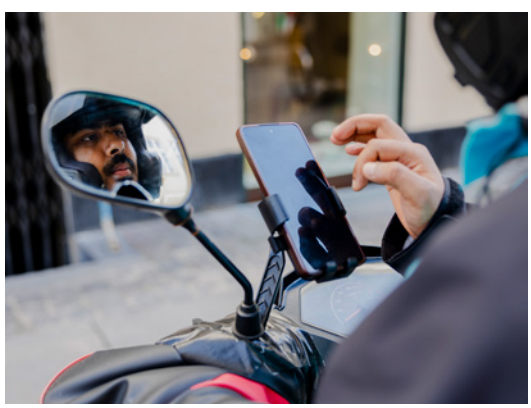


FOTO / ANDERS HOLST

Jeg blev så skuffet over, at man også bliver udnyttet her (...). Nu gør jeg noget ved det.

MD SOLAIMAN
Wolt-bud og aktiv 3F'er

HVAD KÆMPER DU FOR?

KÆRE LÆSER.



Af
DAVID REBOUH
Chefredaktør

DET BLAD, du lige nu har i hænderne, er lidt af en milepæl. Slutningen på en epoke i dansk fagpresse, hvis jeg nu skal være lidt højstemt.

Fagbladet er udkommet på tryk til Danmarks faglærte og ufaglærte siden 1969, og faktisk går bladet helt tilbage til slutningen af 1800-tallet, hvor det var kampskrift for *arbejdsmændene*.

Men nu er det slut. Fagbladet takker af som tryksag og vil fremover udelukkende leve på de digitale platforme, hvor 3F's medlemmer er mest aktive.

I den anledning vil jeg stille dig et spørgsmål: Hvad kæmper du for?

Måske går du ikke og tænker over det, men jeg er sikker på, at du kæmper for noget.

Måske er det et bedre arbejdsmiljø for dig og dine kollegaer?

Eller en ordentlig løn, du kan leve for, mens alverdens krige og tyranner får priserne på mad og brændstof til at hamre i vejret.

Måske kæmper du for at kunne give muligheder til dine børn, som du ikke selv har haft?

> **Fagbladet takker af som tryksag og vil fremover udelukkende leve på de digitale platforme, hvor 3F's medlemmer er mest aktive.**

Det kan også være, at du ligesom stilladsarbejderen Camilla Farcinsen, der pryder forsiden på vores sidste blad, kæmper mod fordomme og fastgroede forestillinger om, hvad mænd og kvinder kan og skal arbejde med.

Et eller andet kæmper du for, det ved jeg.

For som 3F'er og en del af det arbejdende Danmark er der stadig masser at kæmpe for.

Hvor arbejdsmændenes kamp i 1800-tallet handlede om overlevelse og eksistensberettigelse, vokser der i dag en ny underklasse frem på arbejdsmarkedet.

Den består af mennesker som Wolt-buddet Solaiman fra Bangladesh, som du kan møde længere inde i bladet.

Løsarbejdere, der får deres løn og livsvilkår dikteret af en platformsvirksomhed, mens de styrter rundt for at forsyne magelige danskere med pizzaer og kioskvarer.

Nogle af de kunder, der bestiller aftensmaden med et klik i Wolts app og gøder jorden for den nye underklasse, er de boligejere i København og omegn, der i disse år opbygger absurde skattefrie friværdier, mens almindelige lønmodtagere bliver presset ud af de store byer.

De kan tjene langt mere på at eje deres bolig end ved at passe et arbejde.

Og mon ikke det er de samme danskere, der sætter strøm til udviklingen, når nyslåede konfirmander kan fortælle, at de har fået "40.000 kroner i aktier" eller "en japantur til 200.000" i gave, som man kunne læse forleden?

En konfirmand får nu, hvad der svarer til en 3F'ers månedsløn, i gaver – lidt over 32.000 kroner.

Så jo, der er nok at kæmpe for. Og nu fortsætter kampen på vores hjemmeside, i vores nyhedsbreve og på de sociale medier, hvor du kan finde os.

På vegne af redaktionen vil jeg takke dig for den tid, vi har fået lov til at tilbringe sammen med dig.

Jeg håber, at vi ses på din mobil 😊

FORSIDEFOTO / TROELS HAAHR GRAUGAARD + PERSONFOTO / KASPER LØFTGAARD



Udgives af Fagligt Fælles Forbund, Kampmannsgade 4, 1604 København V. Telefon 70 300 300 · Fax 88 92 01 19
E-mail: 3f@3f.dk · www.3f.dk · Kst. chefredaktør/David Rebouh · Magasinchef/Jesper Hyhne · Redaktør/Lasse Dalsgaard Engelbret
Layout og repro/Julie Asmussen + Eks Skolens Grafisk Design & Tryk · Korrektur/Lilian Vognstoft
Teknik/Fagbladet 3F · Tryk/Stibo Complete · Kontrolleret oplag 252.209 i perioden 1. juni 2022 – 1. juni 2023
Annoncer/Dansk Mediaforsyning, telefon 7022 4088 · www.dmfnet.dk · Omdeling/Dao.
Redaktionen påtager sig intet ansvar for manuskripter, der indsendes uopfordret.
ISSN 1604-6781 · Har du ikke modtaget Fagbladet 3F? Ring 70 300 300, eller send en mail til fagbladet@3f.dk.

DANSKE MEDIERS OPLAGSKONTROL
TRYKT I DANMARK
SVANEMÆRKET Miljømærket tryksag 5041 0004
FSC www.fsc.org MIX Papir | Støtter ansvarligt skovbrug FSC® C012075



Moving your potential

Bliv vikar for JKS

– din genvej til fast arbejde

Gør som tusindvis af andre. Bliv en del af vikarstyrken hos JKS og skræddersy dit arbejdsliv til dine behov.

Som Danmarks største og mest lokale bemandings-virksomhed er vi klar til at hjælpe dig med attraktive, gode jobs. Hos os får du en tæt og personlig dialog med vores lokalkendte personalekonsulenter, og med 40 lokale afdelinger over hele landet er vi altid i nærheden.

97 % af vores medarbejdere synes, at JKS er bedre end andre vikarbureauer, som de har arbejdet for, jvf. seneste tilfredshedsundersøgelse i september 2024.

Det skyldes bl.a. ordnede forhold med løn- og ansættelsesvilkår efter kollektiv overenskomst eller efter Vikarlovens bestemmelser.

Hvert eneste år bliver mere end 1.000 medarbejdere fastansat efter endt vikariat gennem JKS, så hos os styrkes dine muligheder for fast arbejde. Vi dækker de fleste faggrupper under 3F med både faglærte og ufaglærte medarbejdere.

Vil du også udvide dit netværk og opnå værdifuld erfaring? Så opret din profil på jks.dk allerede i dag.

ULIGHED

2,4 %

Lønstigning for almindelige lønmodtagere fra 2019 til 2025.

115 %

Lønstigning for topdirektører i samme periode.

Kilde: Oxfam. Begge tal er renset for inflation.

OK26

Mere i løn til 3F'erne i stat, regioner og kommuner

DE CIRKA 900.000 offentligt ansatte har i april og maj med et stort flertal stemt ja til nye overenskomster – deriblandt specialarbejdere, gravermedhjælpere, serviceassistenter og andre 3F'ere, der arbejder i staten, kommuner og regioner. Den økonomiske ramme endte på mellem 8,7 og 9,4 procent, og overenskomsterne løber i tre år fra april 2026 til 2029.

Forbedringerne tæller blandt andet:

- Generelle lønstigninger på mellem seks og syv procent.
- Fri på barnets tredje sygedag.
- En ny fritvalgsordning.

For mange 3F'ere, der arbejder i staten, er der også gjort op med et omstridt princip om timeløn over for månedsløn: Fra 1. april 2027 skal alle nyansatte ansættes på almindelig månedsløn fra dag ét.

SCAN QR-KODEN

Læs mere om OK26:

ARBEJDSSKADEERSTATNING

Flere kan få erstatninger for arbejdsskader

HAR DU EN ARBEJDSSKADE, kan du nu få erstatning, selvom dit erhvervsevnetab kun er mellem fem og 15 procent. Det har Højesteret afgjort. Hidtil har du kunnet få erstatning, hvis dit erhvervsevnetab har ligget på over 15 procent.

Kan det blive dyrt for arbejdsgiverne?

SCAN QR-KODEN



International toppost til byggeformand

CLAUS VON ELLING, formand for 3F's Byggegruppe, er blevet valgt som formand for European Federation of Building and Wood Workers.

– Det her er en unik mulighed for at sætte sig helt tæt på for at sikre, at EU-politikken ikke udfordrer den danske model mere, end den allerede har gjort, siger Claus von Elling.

SKILLS



FOTO / LASSE SKOV

Stort tillykke til Skills-vinderne!

25. april blev DM i Skills afgjort.
48 vindere i hver deres fag fik guldmedalje.

SCAN QR-KODEN

Se alle vinderne her:

FOTO / KASPER LØFTGAARD



Læs hele Camillas historie her:

SCAN QR-KODEN

Bare gør det!

DER ER BLOT FIRE kvindelige stilladsarbejdere i Danmark. En af dem er 31-årige Camilla Farcinsen, der indtager forsiden af dette blad. Som tidligere murer er hun vant til at skille sig ud som kvinde, men folk omkring hende syntes, at det var "ekstra underligt", da hun overvejede at blive stilladsarbejder.

– Det er nok, fordi der er mange fordomme om stillads-arbejdere. At de er sådan nogle store, højtråbende typer, der slider sig halvt ihjel. Og at det er alt for hårdt for kvinder, siger Camilla Farcinsen.

3F'eren var opsat på at modbevise fordommene og er overbevist om, at hun nu har fundet den helt rette hylde i arbejdslivet. Hun har et klart budskab til de kvinder, der også overvejer at gå mod strømmen.

– Prøv det. Du kan altid vælge noget andet, så der er ingen grund til at være bange for det.

Det gav mig faktisk blod på tanden, at der er så ekstremt få kvinder. Jeg tænkte: "Det skal fandeme ikke have lov at stoppe mig." Altså hvorfor skulle jeg ikke kunne det?

CAMILLA FARCINSEN
En ud af fire kvindelige stilladsarbejdere i Danmark

ARNE-PENSION

Færre modtager Arne-pension i alle tre år

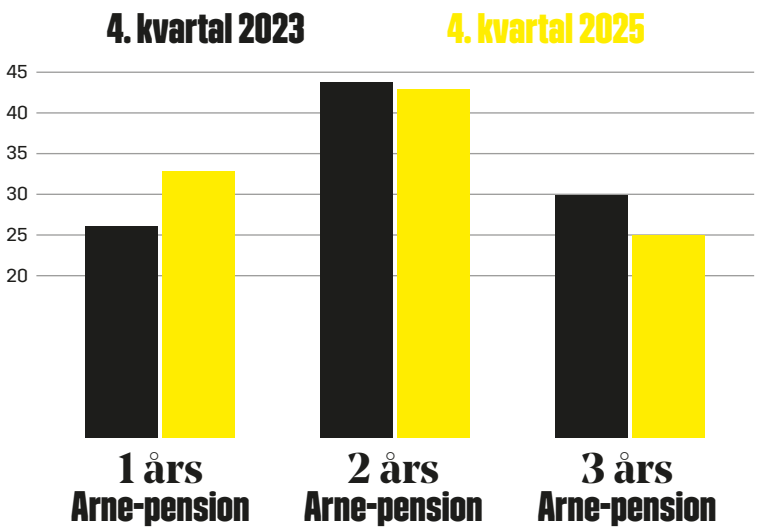
KUN ÉN UD AF FIRE, der får Arne-pension, får den i alle tre år. Og hver tredje får kun Arne-pension i et år. Det viser nye tal. Den udvikling bekymrer 3F.

– Arne-pensionen er blevet for svær at få. Vi skal udvide ordningen, siger arbejdsmarkedsøkonom i 3F Jesper Grunnet-Lauridsen.

Arne-pensionsalderen stiger:
Rammer det dig?

SCAN QR-KODEN

Kilde: Jobindsats.dk





ANTON OG KOLLEGAERNE KØRER

8.350 km

I HØJSÆSONEN

Forlystelseskontrollør Anton Dahl Rønløv er en arbejdskamæleon. Det betyder, at han kan betjene alle Tivolis forlystelser. Men han vil allerhelst køre den lille, gule sporvogn Linie 8.

Fuld tur : 1 km
50 ture pr. dag
167 dage pr. sommersæson
= 8.350 km

LIGE MEGET HVILKEN forlystelse 26-årige Anton Dahl Rønløv arbejder ved, er det vigtigste at give gæsterne en god og tryg oplevelse.

Men det særlige ved Linie 8 er, at Anton Dahl Rønløv selv er aktivt involveret under hele turen. Det er nemlig hans opgave at styre sporvognen gennem forlystelsesparken.

– Så får jeg lov til at vinke til alle ungerne og snakke med bedsteforældrene, der sidder på bagsædet. Det synes jeg er ret hyggeligt, siger Anton Dahl Rønløv.

Der er klart flest besøgende i weekenderne og ferieugerne. På de tidspunkter vil alle sæder i Linie 8's vogne være godt fyldt op.

– Man skal jo være en tålmodig bilist, for der er mange, der skal nå at flytte sig, når man kommer kørende. Men det tror jeg er en af mine styrker.



Tekst
Clara Ørsted Larsson
clara.larsson@3f.dk
+
Fotomanipulation
Jakob Thorbek
+
Foto
Kasper Løftgaard


Bellahøj
8
275

Vil du se Emmelie, Carl og Jespers lønseddel?

På fagbladet3f.dk står en lang række 3F'ere frem med deres lønseddel for at kæmpe for mere åbenhed om løn. For hvis du ved, hvad dine kollegaer tjener, er det nemmere at vide, om du får nok i løn.





Emmelie Carlsen, lastbilchauffør. **Foto:** Claus Bjørn Larsen

Lastbilchaufføren Emmelie får løn døgnet rundt – nu står hun frem og viser sin lønseddel.



Carl Søndergård, laboratorietekniker. **Foto:** Joachim Rode

Carl gik fra at være ufaglært til at tjene over 50.000 kroner om måneden – nu viser han lønsedlen frem.



Jesper Hansen, betonarbejder. **Foto:** Cathrine Ertmann

Betonarbejderen Jesper får en vild akkordløn og sparer sammen til tidlig pension – nu viser han lønsedlen.

Se deres lønsedler her:
Hold dit mobilkamera over QR-koden

Tekst
Asger Havstein Eriksen
+
Foto
Troels Haahr Graugaard




25 ÅRS
GOD
JOURNALISTIK OM
DÅRLIGE
ARBEJDSFORHOLD
Fagbladet 3F lukker som trykt magasin, men vil fortsat snappe banditterne i knæhaserne og gø højt som journalistisk vagthund på fagbladet3f.dk
Kampen fortsætter på mobilen
Hold dit mobilkamera over QR-koden
FRYGT
RØG, DAMP OG ASFALT
fagbladet 3F
#3 2025
FORDI JEG
fagbladet 3F
#8 2024
#3 2023
FAGBLADET3F

GENNEM ÅRENE har Fagbladet 3F sat ansigt på arbejdslivets skyggesider: lønsnyd, social dumping, arbejdsskader, sexchikane, menneskehandel, myndighedssvigt og lyssky virksomheder. Vi er gået 25 år tilbage i arkiverne og har udvalgt nogle af de historier, der fik 3F'ere til at stå frem, politikere til at reagere og skurke trukket frem i lyset.

Nogle sager ændrede livet for den enkelte 3F'er. Andre satte dagsordener og tydelige aftryk i lovgivning, kontrol og offentlig debat. Fælles for dem er, at de begyndte med 3F'ere, der turde fortælle, og journalister, der blev ved med at stille spørgsmål. Undervejs er Fagbladet 3F også blevet anerkendt med en lang række priser for stærk, undersøgende og vedholdende journalistik. De næste fire sider er et udpluk af højdepunkter fra et blad, der ofte begyndte dér, hvor andre kiggede væk.



2004

Gigantiske gyllelaguner – dansk svineri i Polen

FAGBLADET 3F fulgte sporene fra dansk landbrug til Polen. Her stod danske svineproducenter bag masseproduktion af svin med enorme gyllelaguner, der under stærkt kritisable forhold forurenede Østersøen. Sagen handlede om miljø, støtteordninger, politisk ansvar og danske interesser uden for landets grænser. Senere kom den daværende Venstre-undervisningsminister Ulla Tørnæs' mand, Jørgen Tørnæs, i stormvejr i medierne efter Fagbladet 3F's afsløringer af hans brug af illegal arbejdskraft og hans engagement i de polske svinefarme.



2006

Solgt for 15.000 kroner – købt fri fra sexhandel

FAGBLADET 3F'S REPORTER "købte" en 16-årig rumænsk pige fri af menneskehandlerne for 15.000 kroner for at dokumentere, at handlen med kvinder, der sælges som sexslaver, ikke var noget fjernt fænomen. Det fandtes både inden for og uden for Danmarks grænser. 3F kørte i kølvandet på artikelserien en kampagne mod kvindehandel, der samlede over 100.000 underskrifter. Artikelserien skabte opmærksomhed om kvinder, der blev lokket, truet, handlet og udnyttet.





2008

Forgiftet af kviksølv på Grindstedværket

GRINDSTEDVÆRKET blev centrum for en af Fagbladet 3F's helt store arbejdsmiljøafsløringer. Tidligere ansatte fortalte om et arbejdsliv med kviksølv og et efterliv med ødelagt helbred, nerveskader og frygt. Dokumenter, som journalisterne støvede op i Rigsarkivet, viste, at både virksomhed og myndigheder kendte til faren. Det viste, hvor vigtigt det er, at nogen graver i arkiverne. Afsløringerne førte blandt andet til oprejsning til ofrene og til, at daværende beskæftigelsesminister Claus Hjort Frederiksen (V) afsatte 25 millioner kroner på finansloven til kviksølvofrene fra Grindstedværket. Fagbladet 3F afslørede i 2011 en lignende kviksølvskandale på termometerfabrikken Kamstrup i udkanten af Aarhus.



2012

Beskidt sulteløn bag rene gulve

FAGBLADET 3F afslørede den beskidte bagside af rengøringsbranchen. Østeuropæiske arbejdere gjorde rent på danske arbejdspladser for sulteløn, med lange arbejdsdage og under trusler. Artikelserien viste, hvordan der bag facaden på pæne kontorer og offentlige bygninger blev udført sort arbejde med illegal arbejdskraft og med grov udnyttelse af udlændinge, der var tvunget til at spise mad fra skraldespanden.



2013

Metroskandalen – lønfusk under metroen

METROBYGGERIET i København var et prestigeprojekt, men bag indhegningerne afslørede Fagbladet 3F skyggesiderne: lønfusk og underbetaling af udenlandske arbejdere. Afsløringerne viste, hvordan kæder af underentreprenører løb fra ansvaret, mens arbejderne knoklede for alt for lidt i løn. Sagen førte til millionkrav og debat om kontrol med store offentlige byggerier.



2014

"Køb en dildo" – da kvinder brød tavsheden om sexchikane

MED HISTORIER om sexchikane på jobbet brød Fagbladet 3F et tabu. Fagbladet 3F omtalte sexchikane allerede i 2006 og løbende gennem årene. Kvindelige 3F'ere fortalte om chefer, kollegaer og kunder, der gik langt over grænsen – og om skammen og tavsheden bagefter. Sagerne viste, at sexchikane ikke er et privat problem, men et arbejdsmiljøproblem. Historierne var med til at flytte ansvaret fra den enkelte kvinde til arbejdspladsen.





2015

Årtiets værste dødsulykke

FAGBLADET 3F satte sig for at kortlægge samtlige arbejdsrelaterede dødsulykker og samle dem i en database. Fagbladet 3F kulegravede ikke bare dødsulykker på arbejdet, men også familierne, der stod tilbage. Det var med udgangspunkt i en af årtiets værste dødsulykker på Strandby Havn, hvor to døde og to blev hjerneskadede. Blandt andre falckredder Erik Schack, der først fik erstatning i 2025 efter et årelangt slagsmål med Tryg Forsikring. Fagbladet 3F's dækning satte fokus på retssikkerhed for både de døde og deres pårørende.



2018

Slumlejren i Padborg

BARRIKADERET bag lastbilanhængere og pigtråd og usynlige for omverdenen boede flere hundrede filippinske chauffører i containere stuvet sammen som svin under kummerlige forhold. De kørte varer rundt i Europa til ekstremt lave lønninger for det danske vognmandsfirma Kurt Beier A/S i Padborg. Fagbladet 3F's nok største afsløring gennem årene gjorde lejren til et symbol på social dumping på landevejene. Sagen gav genlyd selv i fjerne dele af verden og landede også på skrivebordene i EU. Her fik sagen stor indflydelse på, hvordan EU's vejpakke mod social dumping i transportbranchen blev skruet sammen. Sagen affødte endda også en sjælden kommentar fra den daværende pave, der kritiserede måden, chaufførerne blev behandlet på.



2019

Kineserkokke – fanget bag køkkendøren

KINESISKE KOKKE blev hentet til Danmark på ordninger, der skulle sikre ordnede forhold, men Fagbladet 3F afslørede en anden virkelighed. Bag køkkendørene arbejdede nogle kokke ekstremt lange uger til meget lav løn og under stærk afhængighed af arbejdsgiveren. Sagen rejste mistanke om systematisk udnyttelse og menneskehandel og viste, hvor svært det kan være at se misbruget udefra.



2021

Bundet til bonden – unge ukrainere udnyttet

UKRAINSKE landbrugsmedhjælpere fortalte om lønsnyd, pres og om at være bundet til arbejdsgiveren. Det var svært at sige fra, når job, bolig og opholdstilladelse hang sammen. Fagbladet 3F's historier viste, hvor sårbare udenlandske arbejdere kan være i dansk landbrug, og hvordan afhængighed kan bruges til at presse mennesker, der bare er kommet for at arbejde og tjene mere, end de kan derhjemme.



2021

Forsikringsselskabers beskidte tricks – skadet og jagtet

FOR MANGE arbejdsskadede stopper kampen ikke, når ulykken er sket. Fagbladet 3F beskrev en lang række 3F'ere, der måtte vente i årevis på erstatning, mens forsikringsselskaber ankede, trak tiden ud eller granskede deres privatliv. Nogle oplevede endda overvågning på video. Historierne viste, hvordan mennesker kan blive ramt to gange: først på krop og sjæl, siden af forsikringsselskaberne, der har masser af tid, penge og jurister.



2021

Wolt – de nye daglejere

WOLT-BUDENE blev symbolet på et nyt arbejdsliv styret af apps, algoritmer og usikker og ringe indtjening. Fagbladet 3F kaldte dem de nye daglejere: mennesker, der kunne logge på dagens arbejde, men stod uden den tryghed, ansatte normalt har. Sagen handlede ikke kun om madlevering, men om hele platformsøkonomiens grundspørgsmål: Er man ikke snarere lønmodtager end selvstændig, når andre styrer pris, tempo og adgang til arbejdet, hvilket stadig er uafklaret.



2023

Asbest – hvor mange håndværkere skal dø?

FAGBLADET 3F satte første gang fokus på livsfarlig asbest tilbage i 2005 og siden med jævne mellemrum. Asbest kom igen på forsiden i 2023 som den usynlige dræber i byggeriet. Fagbladet 3F beskrev håndværkere, der frygter for fremtiden, fordi fortidens gift stadig findes i vægge, lofter og rør. Historien handlede om sygdomme, der først viser sig mange år efter arbejdet, og om behovet for bedre beskyttelse.



2024

Skandalerne bag Storstrømsbroen

STORSTRØMSBROEN skulle være et dansk prestigeprojekt. Fagbladet 3F viste bagsiden: korrupte direktører, arbejdsulykker og udenlandske firmaer med alvorlige sager på CV'et. Historien handlede om, hvor galt det kan gå, når store offentlige byggerier presses af pris, tempo, kæder af underentreprenører og med uhæderlige chefer i spidsen.



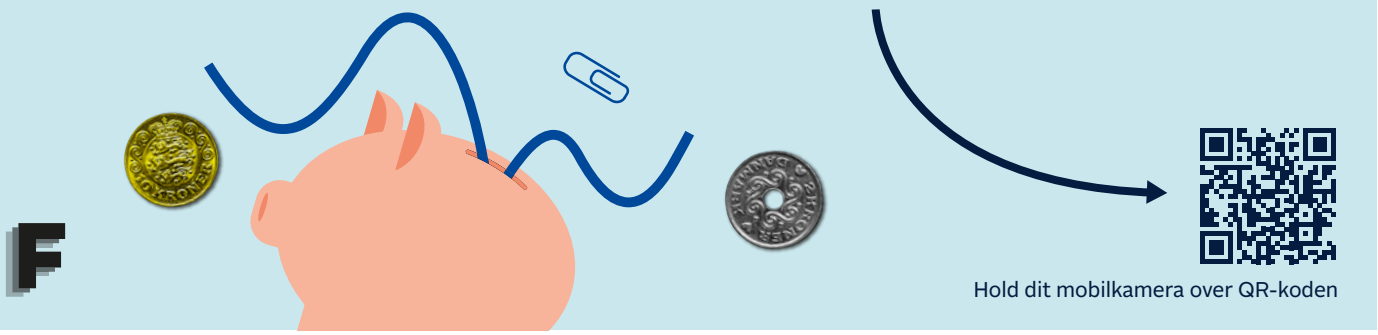
2025

Unormal frygt og stress på lageret hos Normal

ANSATTE PÅ Normals varelager stod frem med fortællinger om stress, advarsler, overvågning og frygt for at miste jobbet. Fagbladet 3F viste bagsiden af Normals populære lavpris-koncept: tempoet og presset på dem, der knokler på lagrene og får varerne frem til butikkerne. Historien handlede om urimeligt arbejdsmiljø på lagrene, hvor stadigt stigende krav om effektivitet har en høj menneskelig pris.

Få tips til at styrke din privatøkonomi

Tilmeld dig vores ugentlige nyhedsbrev LørdagsGuiden



Hold dit mobilkamera over QR-koden

HVAD BLEV DER AF



FOTO / LARS RØNBØG ↘



← FOTO / JOACHIM RODE



EMILIE

FOTO / KASPER LØFTGAARD



FOTO / KASPER LØFTGAARD

ANDREAS,

Fagbladet 3F har gennem årene kunnet berette om 3F'ere, der har oplevet noget fatalt eller fantastisk i og uden for deres arbejdsliv. Fortællinger, som de modigt har delt med læserne.

I ny og næ har læsere henvendt sig til os og spurgt: "Hvad blev der egentlig af ham/hende, jeg læste om dengang …?"

Fagbladet 3F har derfor opsøgt tre 3F'ere, der for mange år siden fortalte deres historie, og undersøgt, hvordan det siden er gået dem.

Tekst
Helene Olesen & Asger Havstein Eriksen
+
Foto
Kasper Løftgaard & Tobias Nicolai



FOTO / TOBIAS NICOLAI

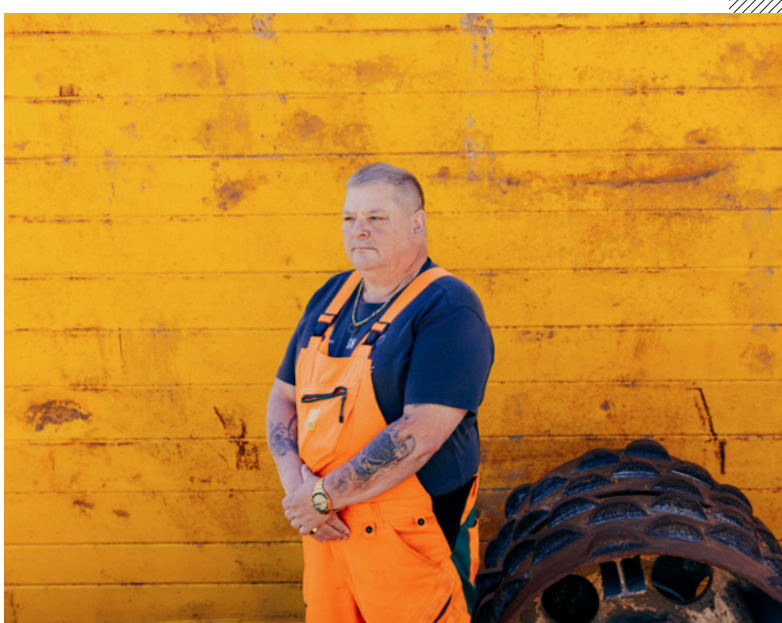


FOTO / ASGER HAVSTEIN ERIKSEN

OG STEEN?

DET VAR VENTETIDEN VÆRD FOR ANDREAS



FOTO / LARS RØNBØG

For ti år siden var diagnoserne med til at spænde ben for den 20-årige Andreas Lykkegaards fremtid. Er det lykkedes ham trods de dårlige odds?

DET LYSE HÅR er klippet karsekort, cowboybukserne er hullede, og han kigger på læseren med et tøvende smil. Overskriften, der ledsager billedet, lyder: "Andreas lykkes trods hårde odds".

– Det er jo en ung fyr med udfordringer, man ser der, siger Andreas Lykkegaard i dag – præcis ti år efter at han var på forsiden af Fagbladet 3F.

Dengang var han en af de 13.000 unge, der hvert år forlader folkeskolen uden at komme videre i uddannelse, hvilket Fagbladet 3F beskrev. Med ADHD, Tourettes syndrom og epilepsi som følgesvende var den faglige vej ikke ligefrem lige.

I dag er Andreas Lykkegaard fyldt 30 og bor i et lille rækkehus uden for Slagelse. Op ad væggen i stuen står et rødt drøn af en cykel til 40.000 kroner.

– Den faldt jeg over i en cykelforretning i Rødekro, siger han og fortæller om ture på 70 kilometer med tankerne på langfart og vind i håret.

Det er stadig lyst og kort, men blikket bag brillerne roligere end dengang.

– Det kunne sagtens være mislykkedes, siger han om de ti år, der er gået.

Ungdommen var nemlig fyldt med bump.

– Der er rigtig meget, der har drillet, og det har ikke altid været nemt at være mig, som han udtrykte det for ti år siden.

Faren arbejdede hårdt og kiggede for dybt i flasken. Han er lige gået bort i april.

– Men jeg synes faktisk, at jeg fik den hjælp fra ham, som han kunne give mig.

Faren var tømrer – det blev Andreas også. Fire år efter det første interview fik han nemlig sit svendebrev, netop som corona lukkede landet, så man aflyste svendeprøverne.

– Det var meget godt for sådan en som mig, for jeg var måske nok kommet igennem, men ikke med en god karakter. Så jeg fik mit svendebrev uden prøve. Det var et klart flueben, jeg fik sat dér, fortæller Andreas Lykkegaard.

For epilepsien havde indtil da spændt ben for lærepladser, og flere forløb var brudt sammen. Senere fulgte alt for korte ansættelser.

– Jeg kunne slet ikke det der med at skulle alene ud til en kunde. Jeg var bange for at begå fejl. Min selvtillid var ikke høj nok. Jeg er blevet fyret mange gange, og det gav mange nederlag, fortæller han.

Efterhånden kom der dog ro på epilepsien med den rette medicin, og tiden dæmpede også de værste tics og udsving fra ADHD.

Og det afgørende vendepunkt kom for godt to år siden hos HC Profiler i Holbæk. Her samler Andreas Lykkegaard nu altaner, pakker dem og sender dem afsted.

– Jeg har virkelig fundet min rette hylde. Jeg har min egen plads og faste rammer. Jo mere struktur og ensformigt arbejde, jo bedre fungerer jeg faktisk, siger Andreas Lykkegaard.

Til gengæld bryder han strukturen i fritiden på et lokalt revyhold. For seks år siden sagde han ja til at "løbe hurtigt hen over scenen og væk igen", som han siger. I dag skriver han tekster og står på scenen med stor selvtillid.

– Det er min anden familie. Vi kan fortælle hinanden nærmest alt, siger Andreas Lykkegaard om sine scenekammerater.

Og så er der cyklen, turene og roen bagefter – med kæresten gennem mange år.

Så er Andreas Lykkegaard lykkedes trods hårde odds?

Han tænker sig om – og svarer så:

– Der har været nogle bump, men det har været ventetiden værd.

Jeg har virkelig fundet min rette hylde.

FOTO / KASPER LØFTGAARD





EMILIE BLEV BEDRE TIL AT SÆTTE GRÆNSER

Som ung tjenerelev låste Emilie Belle Jensen sig inde på toilettet og græd over de ydmygelser, hun oplevede. Ti år efter har tiden i restaurationsbranchen fået en særlig plads.


CHEF CHIKANERER ELEV

Du ligner en punker med 37 knapper i fjæse

FOTO / JOACHIM RODE

DET VAR FAKTISK NATURLIGT for Emilie Belle Jensen at dele sin historie i Fagbladet 3F som bare 20-årig og fortælle om alt det slemme, hun oplevede som tjenerelev.

– Jeg kan generelt godt lide at stå frem og belyse ting, der er problematiske. Jeg har altid haft en stor retfærdighedssans – og så har jeg altid haft god støtte fra netværk og familie, uanset hvad jeg har gjort i mit liv, fortæller Emilie Belle Jensen, 30 år i dag.

Fagbladet 3F besøger hende, godt ti år efter at hun i Fagbladet 3F's spalter fortalte om chikanerier og ydmygelser, som hun længe måtte finde sig i som ung tjenerelev. Tit låste hun sig inde på toilettet og bare græd og græd over mobberiet. Oveni måtte hun knokle i alt for mange timer uden pauser og uden at få ordentlig betaling for det.

3F gik ind i sagen i 2016 og fik indgået et forlig med restauranten i Vordingborg på 75.000 kroner i efterbetaling og godtgørelse. Et meget vigtigt punktum for den unge elev.

– At jeg kørte sagen og fik den her erstatning, var også en blåstempling af, at jeg havde ret: Det var ikke okay at blive behandlet på den måde. Så det endte faktisk med at blive lidt et selvværdsboost. Jeg var jo meget mere værd end den måde, de havde behandlet mig på, siger Emilie Belle Jensen.

Hun husker også tydeligt, hvordan nogle af kollegaerne på den restaurant, hun kom i lære hos sidenhen, havde læst artiklen om hendes kamp i Fagbladet 3F.

– Det var jeg megaglad for. "Nu ved de, at jeg ikke er sådan en, man bare kan fucke med," tænkte jeg.

I et års tid fyldte den dårlige behandling i læretiden dog alt. Hun lukkede sig inde i sig selv – og frygtede ikke mindst at møde sin chef eller nogle af de gamle kollegaer fra restauranten på gaden.

Og svendebrevet som tjener fik hun faktisk aldrig.

Jeg kan generelt godt lide at stå frem og belyse ting, der er problematiske.

– Jeg kom til et punkt, hvor jeg bare kunne mærke, at jeg var fyldt op. Det var nu, jeg skulle skifte spor, for ellers var jeg bange for at knække i den her branche.

I dag er Emilie Belle Jensen gift og er blevet mor til lille Sølve. Hun har i flere år arbejdet som handicaphjælper, sideløbende med at hun har uddannet sig til yogalærer. Og efter barslen skal hun færdiggøre sin bacheloruddannelse som psykomotorisk terapeut på Københavns Professionshøjskole i Hillerød.

– Jeg er jo typen, der godt kan lide at have mange jern i ilden. Den uddannelse, jeg er i gang med, binder rigtig godt bånd til arbejdet med handicappede. Og yoga er både en passion og en hobby, som jeg kan dyrke, men ikke behøver at leve af. Begge dele giver rigtig god mening for mig, fortæller Emilie Belle Jensen.

Når hun i dag ser tilbage, har de ret voldsomme chikanerier, hun oplevede i sin tid som tjenerelev, ikke sat sig som en knude i maven. Tværtimod.

– Det fik mig faktisk til at stoppe op, tage hånd om mig selv og blive bedre til at sætte grænser for mig selv, fortæller hun i dag.

Hun har heller aldrig fortrudt, at hun brugte sine yngre år i restaurationsbranchen, selvom det aldrig førte til et svendebrev:

– Jeg husker mest den tid som megasjov med masser af fest, altid drøn på og bare en fed måde at være ung på. Så selvom det ikke blev en karrierevej, var det den rigtige vej for mig.

FOTO / KASPER LØFTGAARD

HAVDE PISKESMÆLD OG DISKUSPROLAPS

KOMMUNEN SENDTE STEEN TIL SALSA

Chaufføren Steen Hendriksen er tæt på at kunne sætte punktum i arbejdslivet efter en arbejdsulykke i 2014. Men vejen dertil har været slidsom.



FOTO / ASGER HAVSTEIN ERIKSEN

LASTBILCHAUFFØR Steen Hendriksen sidder i 2020 med en stor, flot lagkage, hvor teksten "5-års jubilæum" er skrevet med chokolade. Men han ser trist ud på billedet i Fagbladet 3F.

For anledningen til den søde flødeskumslagkage har en bitter eftersmag. Den markerede fem år med en uafsluttet arbejdsskadesag, der startede med et fald fra en lastbil i 2014.

Fagbladet 3F har besøgt Steen Hendriksen, der bor tæt på Randers, igen. I dag er der både smil og håb forude for Steen Hendriksen, der kalder sig selv en stædig og tålmodig rad.

Han fik brug for sin stædighed i de fire år, hvor han stressede rundt i meningsløse ressourceforløb, som han var sendt ud i af Randers Kommune.

– Jeg var citronen, der skulle presses til sidste dråbe. Men der er fandeme ingen, der skal få mig ned med nakken, siger han i dag.

Den tidligere lastbilchauffør får ondt, når han går mere end 500 meter.

Men i 2018 blev han alligevel sat til at danse salsa i et ressourceforløb, hvor han ene mand sammen med 11 kvinder skulle deltage i et aktiveringskursus.

Han nåede også at lege med hoppebolde og hoppe rundt og føle gulvet uden sokker, mens han gav sine medkursister highfives.

Steen bliver til Salsa-Steen

– Efter omstændighederne har jeg det o.k. i dag. Jeg har et godt bagland. Uden min hustru og 3F havde jeg næppe klaret den, siger 61-årige Steen Hendriksen, der efter salsakurset også blev kendt under tilnavnet "Salsa-Steen".

I 2021 fik han langt om længe bevilget fleksjob af Randers Kommune, og han fandt et godt fleksjob hos entreprenørselskabet Ove Arkil.

– Jeg elsker mit fleksjob tre timer om ugen, hvor jeg har nogle fantastisk søde kollegaer. Jeg er helt vildt glad for også at kunne bidrage til samfundet, siger han.

Tre timer er, hvad kroppen kan holde til med et erhvervsevnetab på 85 procent efter det fald, der gav ham piskesmæld og flere diskusprolapser.

– Den dag om ugen, hvor jeg trækker i det gule arbejdstøj og får min morgenkaffe, betyder simpelthen alt for mig, siger Steen Hendriksen, der nu har søgt seniorpension.

26. OKTOBER 2021 KL. 06.00

Efter fem år i aktivering: Nu er "Salsa-Steen" endelig kommet videre

ARBEJDSSKADE | 11. DECEMBER 2025 KL. 13.56

Jubilæet fra helvede: Sådan har "Salsa-Steen" spildt 11 år

21. AUGUST 2019 KL. 10.57

Sag skal nu behandles i Byrådet: Salsa-Steen håber på et fleksjob

Hans plan er at fortsætte i fleksjobbet sideløbende med seniorpensionen, indtil han rammer folkepensionsalderen på 67 år.

– Efter fem år bliver mit fleksjob i august gjort permanent. Så lukker myndighederne min sag, og så er sidste punktum sat, siger han.

Der er fandeme ingen, der skal få mig ned med nakken.

FOTO / TOBIAS NICOLAI



Glad for at bidrage

– Jeg elsker mit fleksjob tre timer om ugen, hvor jeg har nogle fantastisk søde kollegaer. Jeg er helt vildt glad for også at kunne bidrage til samfundet, siger Steen Hendriksen.

Få meget mere Fagbladet – og vind 500 kroner til dine indkøb

Det trykte fagblad lukker, men du kan heldigvis få mange flere historier fra Fagbladet 3F direkte i din indbakke.

fagbladet 3F



Tilmeld dig vores daglige nyhedsbrev, og vær samtidig med i lodtrækningen om et gavekort på 500 kroner til dine indkøb.

Gavekortet kan bruges i Føtex, Bilka, Netto, BR og mange flere.

Tilmeld dig her:

Hold dit mobilkamera over QR-koden

ORGANISATOREN

Tekst
Lasse Dalsgaard Engelbret

Foto
Tobias Nicolai

På lidt over to år har Morten Andreasen skaffet 50 procent flere organiserede hos Terma. Det kræver mest af alt "klassisk rugbrødsarbejde", fortæller 3F'eren, der også har haft gavn af 3F-indsatsen "Særlig indsats".

ARBEJDSTØJ OG SUPERLIGA-KAMPE SKADER IKKE. Men det er langtfra det vigtigste, når det handler om at organisere flere i en overenskomstbærende fagforening som 3F og Dansk Metal.

Opskriften består hovedsageligt af "klassisk rugbrødsarbejde", hvis man spørger Morten Andreasen. Han er tillidsrepræsentant for 114 ansatte hos Terma i Grenaa, der producerer dele til forsvarsindustrien.

– Det gælder i bund og grund om at være synlig og opsøgende på arbejdspladsen. At tage samtalerne med kollegaer, lære dem godt at kende og forklare, hvorfor vi alle har et ansvar for at støtte den overenskomstbærende fagforening, siger han.

I begyndelsen af 2024 blev han en del af 3F-indsatsen "Særlig indsats", hvor tillidsfolk på tværs af brancher blandt andet bliver trænet i at afholde velkomstsamtaler med nyansatte og argumentere for, hvorfor det er vigtigt at være en del af en rigtig fagforening.

Og det har i den grad virket hos Terma. Ved indsatsens start i 2024 var det 54 procent af dem, Morten Andreasen repræsenterer, der var medlem af en overenskomstbærende fagforening. I dag lyder tallet på 83 procent.

– Det styrker os alle, når vi er flere organiserede, og det forsøger jeg også at fortælle. Det har givet os en helt anden pondus i dag, når vi sidder over for ledelsen og forhandler. Vi er mere ligeværdige nu, siger Morten Andreasen.



YNDLINGSCITAT

Ingen kan alt, alle kan noget, sammen kan vi endnu mere.

CARL SCHARNBERG
Digter, højskolelærer og politisk aktivist

MORTEN ANDREASEN 40 ÅR

Operatør og tillids-repræsentant, Terma, 2017-nu

Butikschef, Gamestop, 2013-2017

HG-studerende 2011-2013

Lukkeansvarlig, Jem & fix, 2010-2011

Souschef, T. Hansen, 2008-2010

Møbelchauffør, Bolighuset, 2007-2008

Maskinfører/håndmand, GP-Enterprise, 2006-2007

Konstabelelev og værnepligtig 2005-2006

FORBILLEDE

FREDERIKKE MØLLER-LARSEN

– 1 af 11 organisatorer hos "Særlig indsats" i 3F

– Hun var min underviser hos "Særlig indsats" og evner at gøre det faglige stof forståeligt for alle og forklare vigtigheden af det. Hun er streng, men retfærdig, og så har hun en helt særlig gejst, der smitter af på alle.

"Særlig indsats"

Gennem tiltaget "Særlig indsats" får tillidsfolk og ansatte i 3F-afdelinger nye redskaber til at organisere flere.

Tillidsfolkene kortlægger arbejdspladsen for at identificere potentielle medlemmer, ligesom de bliver trænet i at afholde velkomstsamtaler med nyansatte og argumentere for at blive en del af en rigtig fagforening.

Indsatsen kører i alle 3F's seks grupper. I 2024 skaffede det 864 nye medlemmer på de 53 arbejdspladser, som har deltaget.

Mortens gode råd til tillids-repræsentanter

Vær ordentlig i alle henseender. Det hjælper ikke at hidse sig op eller bruge ufine metoder, hverken når du snakker med ledelsen, eller når du snakker med kollegaer.

Tag dine grundkurser. Du bør tage de fire grundmoduler for tillidsrepræsentanter, hvor du får en masse basal viden.

Deltag i "Særlig indsats". Her får du brugbar hjælp til at kortlægge organiseringen og have samtaler med kollegaer.

I dag bruger Wolt-budene mobilen i kampen for højere løn og flere rettigheder. I 1980'erne troppede fagbevægelsen op foran en restaurant i Herning for at få den til at tegne overenskomst. Den nye arbejdskamp trækker både tråde tilbage i tiden – og er noget helt nyt.



Tekst
Sidse Marie Hansen
sidse.hansen@3f.dk
+
Frederikke Hecksher
frederikke.hecksher@3f.dk
+
Peter Keiding
peter.keiding@3f.dk

Foto
Anders Holst



DEN NYE ARBEJDSKAMP

DE BLÅ WOLT-BUDE suser gennem byen med deres firkantede store tasker på ryggen fyldt med pizzaer, burgere og shawarmaer, som sultne danskere har bestilt.

Bor du i København, har du i de seneste måneder måske også spottet klynger af Wolt-bude, som råber slagord ved siden af deres cykler, scootere og knallerter. De er blevet så fortørnede over deres vilkår og faldende løn, at de er begyndt at strejke.

– Det er altid de store virksomheder, der vinder. Strejkerne er vores mulighed for at bevise, at de ikke skal vinde hver gang, og at vi kan ændre noget, siger Wolt-buddet Alan Tribouley.

At utilfredse arbejdere går på gaden for at kæmpe for bedre vilkår, har vi kendt til siden fagbevægelsens fødsel. Wolt-budenes aktioner ligger i forlængelse af de kampe, som har stået på i 150 år. Men de er også noget helt anderledes.

For at forstå den nye arbejdskamp skal vi en tur 43 år tilbage til den jyske hede.

Balladen i Herning

I Herning lå natrestauranten La Cabana. Der var fest og glade dage på dansegulvet.

Men for nogle af tjenerne var det langtfra en fest at gå på arbejde.

De var utilfredse over deres løn og vilkår, og det fik Tjenerforbundet til i juni 1983 at rejse krav om overenskomst.

Det nægtede ejeren af restauranten.

Og så var basisingredienserne til en god, gammeldags arbejdskamp ellers støbt.

Fagbevægelsen troppede talstærkt op med bannere, løbesedler og slagord og plæderede for deres krav om ordnede forhold. Det er helt efter bogen i den danske model.

Men andre gange blokerede de indgangen, så de ansatte ikke kunne komme på arbejde. Og det er ulovligt.

– Så kom politiet og fjernede demonstranterne. Og de gik noget nidkært til værks, siger Jesper Jørgensen, historiker og arkivar på Arbejdermuseet.

I København og Aarhus var BZ'erne i de år i fuldt sving med at besætte huse. Da de hørte om politiets hårdhændede metoder, så de deres snit til at tage turen vestpå og give deres besyv med.

Som det var typisk for datidens arbejdskampe, var det den mere venstresnoede del af fagbevægelsen, der gik forrest.

– Der var en aktivistisk linje, hvor socialismen skulle fremmes gennem den faglige kamp, siger Jesper Jørgensen.

Det fik så PET på banen.

– Der var kold krig, og PET skal sikre statens sikkerhed. Nogle mente, at de

Det er altid de store virksomheder, der vinder. Strejkerne er vores mulighed for at bevise, at de ikke skal vinde hver gang.

ALAN TRIBOULEY
Wolt-bud

brugte konflikten som påskud til at overvåge fredelige venstreorienterede, siger Jesper Jørgensen.

Der kom også sympatikonflikt fra bryggeriarbejdere. Det betød, at La Cabana ikke kunne få leveret øl og drikkevarer fra bestemte bryggerier.

Alt det postyr fik reportere til at valfarte til Herning, så balladen fyldte også godt op i aviser, radio og tv.

Det hele løb dog lidt ud i sandet – i hvert fald i første omgang. Et års tid efter de første aktioner var det fortsat ikke lykkedes at indgå en aftale. Og så blev de røde faner pakket ned, indtil en ny ejer i 1989 overtog La Cabana, og fagbevægelsen endelig fik sin overenskomst.

– Det var en konflikt, som splittede både de ansatte og befolkningen. Der var også dele af fagbevægelsen, som syntes, at det hele blev lige lovlig radikaliseret, siger Jesper Jørgensen.

Fra lokal lønmodtager til global platformsarbejder

Der er flere ligheder mellem La Cabana og Wolt:

– Begge strejker handler om at give bedre vilkår til arbejdere, bruge aktivistiske metoder og præge den offentlige mening, siger Jesper Jørgensen.

Men der er også store forskelle:

Der var ingen sociale medier i 1983. Man skal lede længe efter en BZ'er i dag, ligesom PET nok har andet at tage sig til end at overvåge Wolt-bude. Og så handler Wolt-strejkerne ikke om en fysisk arbejdsplads, i stedet afviser budene i samlet flok ordrer i deres Wolt-app på mobilen. På den måde forsøger de at påvirke den hemmelige algoritme, der styrer lønnen, og skubbe betalingen i vejret. Den nye arbejdskamp adskiller sig også fra den gamle på især to parametre:

For det første er den global: I dag er Wolt en del af en stor amerikansk koncern, som har bude i 28 forskellige lande. I Danmark har budene mange nationaliteter. Og Wolt-bude har strejket i Grækenland, Tyskland, Serbien, Finland og flere andre lande.

Og for det andet er Wolt-budene ikke almindelige lønmodtagere. De er platformsarbejdere.

Er du lønmodtager, får du for det meste en timeløn med tillæg for arbejde nat og weekend. Der bliver betalt penge ind på din pension, og du får løn, hvis du er syg eller skal på ferie.

Er du platformsarbejder, gælder intet af dette: Du får en betaling per tur ud fra en algoritme. Bliver du syg, er der ingen penge. Du skal selv spare op til pension og så videre.

Wolts afgående landechef Søren Meier Svendsen skriver blandt andet, at Wolt opererer inden for dansk lovgivning, og at budene altid kan se indtjeningen for hver opgave på forhånd og acceptere eller afslå opgaver. Han skriver også, at betalingen til budene "har været relativt stabil de seneste to år".

Kan EU hjælpe Wolt-budene?

Platformsarbejdet er, som Wolt, også globalt. For ti år siden var der kun omkring ti millioner i EU, der arbejdede på denne måde. I dag er tallet over 40 millioner.

Det vil EU gerne gøre op med og har derfor vedtaget et platformsdirektiv, »»»



FOTO / HANS OTTO + ARBEJDERMUSEET

På gaden til kamp for rettigheder

I 1983 blev de røde faner luftet i Herning i kampen for en overenskomst med La Cabana. Den 1. maj 2026 troppede Wolt-budene op i Fælledparken i deres kamp for bedre vilkår.



Afgørende forskelle på at være lønmodtager og platformsarbejder:

LØNMODTAGER	PLATFORMSARBEJDER
En fast timeløn	Aflønning per opgave
Menneskechef	Algoritmechef
Arbejdsmarkedspension	Ingen pensionsopsparing
Løn under sygdom	Ingen løn under sygdom
Oftest fuldtidsansat	0-timers kontrakt
Betalt ferie	Ingen betalt ferie
Løn under barsel	Ingen løn under barsel

ALGORITMEN BESTEMMER DIN LØN

Hos Wolt afgør en algoritme, hvad du får i løn, for hver tur, du kører. Ifølge Wolt udregner algoritmen en betaling ud fra en række kriterier: Afstand til udleveringsstedet og til kunden, størrelse og type af ordre samt forhold som vejr, trafik og parkering. Wolt-budene er blandt andet utilfredse med, at de ikke kan gennemskue, hvordan lønnen er beregnet.

FOTO / KLAUS MADSEN + ARBEJDERMUSEET

Fagligt aktive i Herning kæmper for overenskomst i 1980'erne



Wolt-budes kamp for anstændige forhold i dag



Gammel kamp på nye tasker

Fagligt aktive gik gennem Hernings gader i 1980'erne. Den 1. maj 2026 var det Wolt-budenes tur til at køre gennem Københavns gader på vej til Fælledparken i København.

altså en lov, som de 27 EU-lande skal implementere nationalt.

Der er to centrale elementer i direktivet, som kan hjælpe Wolt-arbejderne til bedre vilkår.

En platformsarbejder skal ansættes som almindelig lønmodtager, hvis platformsfirmaet fastsætter lønnen, overvåger arbejdet digitalt, bestemmer arbejdstiden, stiller krav til påklædning eller lignende.

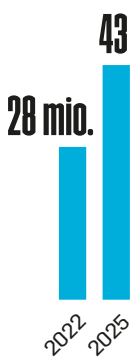
Og EU vil give platformene pligt til at oplyse, hvordan lønnen bliver beregnet af algoritmen, gøre det ulovligt for algoritmen at fyre arbejdere og give myndigheder og fagforeninger indblik i, hvordan algoritmen fungerer.

Direktivet blev vedtaget i slutningen af 2024 og skal indføres i Danmark senest to år senere, altså i slutningen af 2026.

I 3F København håber formand John Ekebjærg-Jakobsen på, at platformsdirektivet bliver implementeret på en måde, så Wolt-budene ikke behøver at strejke mere:

– Jeg håber virkelig, at det ender med, at Wolt bliver nødt til at ansætte sine bude som rigtige lønmodtagere og uden en algoritme som chef. Det fortjener de, siger han.

Antal platforms-arbejdere i EU



Kilde:
Estimerede data fra Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed (ELA).

Fem af de vigtigste strejker i Danmark



De fleste historikere mener, at det er Louis Pio, der er på talerstolen på Nørre Fælled på Erik Henningsens berømte maleri "En agitator".

1872

Slaget på Fælleden

Louis Pio blev arresteret, da arbejdere kom i slåskamp med politiet i Fælledparken i København. Hændelsen blev startskuddet til den danske fagbevægelse.



Tillidsmænd fra bygnings-snedkernes fagforening under lockouten 1899.

1899

Septemberforliget

Hovedaftale mellem arbejdsgivere og fagforeninger som kulmination på storkonflikt og lockout. Etablerede den danske model: arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet og arbejdernes ret til at organisere sig.



Der var store demonstrationer mod kongen ved påskekrisen i 1920. Her med ridende politi på Amalienborg

1920

Påskekrisen

Generalstrejke mod kong Christian X's afskedigelse af regeringen. Strejken bidrog til at fastholde parlamentarismen og viste arbejderbevægelsens politiske styrke.



Arbejdere på B&W-skibsværftet på Refshaleøen i København går i strejke, marts 1985.

1985

Påskestrejkerne

Landsdækkende strejker mod forlig om overenskomster og indgreb fra Schlüter-regeringen. En af de største arbejdskonflikter i efterkrigstiden.



Sygeplejersker og gymnasielærere i demonstration og fakkeltog i Aarhus, april 2018.

2018

OK18-konflikten

Lærere, social- og sundhedsmedarbejdere, pædagoger og mange andre offentligt ansatte stod sammen i musketered i kamp for arbejdstid, løn og betalt spisepause. Endte i forlig, kort før kæmpe strejke ville være brudt ud.

MALERI OG FOTO / WIKIPEDIA COMMONS | JOHANNES HAUERSLEV | ARBEJDERMUSEET | FINN SVENSSON | KLAUS DREYER/RITZAU SCANPIX

1. maj holdt Alan Tribouley en tale i Fælledparken. Her svarede han på et spørgsmål, han har hørt mange stille Wolt-budene:

"Medierne spørger, hvorfor vi ikke bare får et andet job? Jeg mener, at vi er berettiget til at udføre det arbejde, vi elsker, og samtidig kræve ordentlige arbejdsforhold. Er det ikke det, I altid har arbejdet for? Har I ikke opnået det ved at kæmpe, strejke og gøre oprør?"

ALAN TRIBOULEY, WOLT-BUD

Livlig debat om Wolt-budene

Se video med Wolt-buddet Alan, der afslører sin løn. Scan QR-koden med dit mobilkamera, og deltag i debatten i kommentarsporet.

[redacted]
Så find et andet arbejde . Det er vel ikke umuligt.
5 u. **Synes godt om** Svar 53

[redacted]
Så stop med arbejde der hvor svært kan det være
5 u. **Synes godt om** Svar 7

...

[redacted]
men lønnen er stadig bedre end der hvor han kommer fra, så hvad klager han over
5 u. **Synes godt om** Svar 2

[redacted]
Så sig dog op, find et andet job.
5 u. **Synes godt om** Svar 3

...

[redacted]
10 euro I timen er en fin løn hvor han kommer fra. Der er jo nogen der skal være nederst i hierakiet
5 u. **Synes godt om** Svar 48

Udpluk af kommentarer fra Fagbladet 3F's Facebook-side.



"NÅR DET KOMMER TIL RETTIGHEDER, HAR DET ALDRIG VÆRET ET GODT JOB"

Solaiman glædede sig til at arbejde i et af verdens lykkeligste lande. Efter to år som Wolt-bud står han nu skuffet tilbage og kæmper for bedre vilkår hos platformsgiganten.

SOM BARN læste Md Solaiman i en bangladeshisk avis, at Danmark var et af de lykkeligste lande i verden.

Hvis han nogensinde fik muligheden, ville han gribe chancen for at arbejde eller studere i mønsterlandet mod nordvest. For to år siden blev drømmen endelig indfriet for den nu 33-årige bangladesher, der flyttede til Rødovre med sin kone, fordi hun skulle studere i Danmark.

Men det danske arbejdsmarked har langtfra været et lykkeligt bekendtskab for 3F'eren.

Wolt-buddet har indtil videre deltaget i alle Wolt-strejker i København, og sammen med massevis af andre bude har han gang på gang afvist ordrer fra platformsgiganten og råbt op om højere løn.



Fagligt aktiv

Solaiman har også været bud og arbejdsmiljørepræsentant for Just Eats bude.

– Mit næste job skal være i en virksomhed med overenskomst, siger han.

Hvis intet ændrer sig, så siger jeg op. Det er ikke kun mig, det er vi mange, der vil gøre.

MD SOLAIMAN
Wolt-bud

– Jeg er så skuffet over Wolt, og hvor meget deres betaling er faldet.

Siden Md Solaiman kom til landet, har han arbejdet for både Wolt og Just Eat, indtil Just Eat lukkede i Danmark 30. april i år.

I starten var Wolt-arbejdet godt betalt, fortæller han.

– Men når det kommer til rettigheder, har det aldrig været et godt job. Vi kører i gaderne i storm, regn og sne og har ikke ret til løn under sygdom.

Nu gør jeg noget ved det

Md Solaiman synes, det er for personligt at oplyse sin præcise løn, men fortæller, at den er faldet omkring 30 procent det sidste år.

Derfor har han taget den lyseblå taske på ryggen og råbt "strike, strike, strike", blandt andet foran Wolts danske hovedkontor i Carlsberg Byen i København.

Ifølge Md Solaiman er der visse ligheder mellem arbejdsmarkedet i Danmark og Bangladesh.

– Jeg plejede at arbejde som industriel farmaceut i Bangladesh, hvor jeg også fandt ud af, at mange af arbejderne blev udnyttet. Jeg tog til Danmark for at få et mere stabilt liv, men blev så skuffet over, at man også kunne blive udnyttet her.

Udnyttelsen sker især ved, at Wolt sænker lønningerne, når de kan slippe afsted med det, mener han. Han efterlyser også overenskomst og flere rettigheder til budene.

– Nu gør jeg noget ved det, siger Md Solaiman, der også er blevet 3F'er og aktiv i 3F København.

Han ønsker fortsat at kæmpe imod den drastisk faldende betaling, han har oplevet hos Wolt.

– Men hvis intet ændrer sig, så siger jeg op. Det er ikke kun mig, det er vi mange, der vil gøre.

3F'eren har samtidig tænkt sig at lægge meget mere energi i det faglige arbejde fremover.

– Jeg ser alt fagforeningsarbejde som, at jeg tager socialt ansvar, også for migrantarbejderne. Jeg vil gerne gøre andres arbejdsliv nemmere ved at give dem vigtig information og omsorg. »»


Wolt
PARTNER

WOLT-BUDE BETALER 4.000 KRONER FOR EN KØJESENG

Mellem gourmetbagerier og forældrekøb bor Wolt-bude stuvet sammen på små, dyre værelser i København.

HUSSAIN HOLDER DØREN til sit værelse på klem. Det pakistanske Wolt-bud er tøvende ved at vise det rum, hvor han og tre andre mænd bor.

– Det er et lille værelse, så det er svært at holde rent, når vi bor fire mænd sammen, undskylder han.

Værelset er indrettet med to køjesenge, nogle kogeplader, et par kommoder og et sort lærred med et billede af en delfin. Luften er tyk, og der er bagende varmt. Her bor Hussain og et andet pakistansk Wolt-bud Saif på ottende måned.

Værelset er omkring ti kvadratmeter. Prisen? 4.000 kroner om måneden per mand.

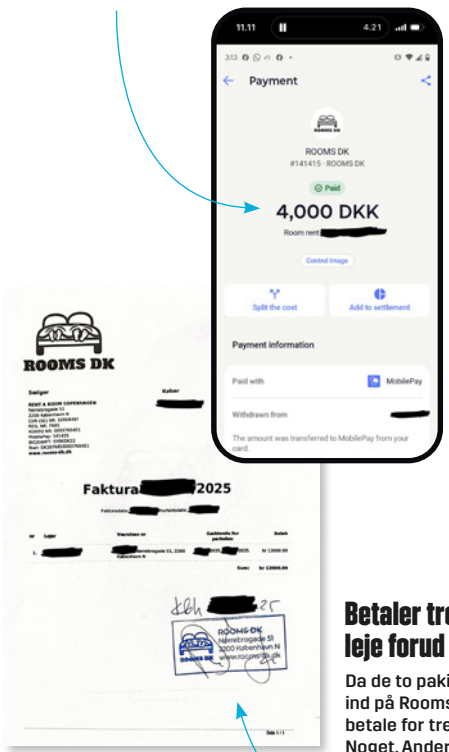
– Det føles urimeligt. Sådan et værelse bør ikke koste 16.000 kroner, siger Saif.

Værelset er en del af hostellet Rooms DK, som ligger klemt inde mellem forældrekøb og dyre bagerier midt på Nørrebrogade i København. Hostellet blev døbt "hotellet fra helvede" af Ekstra Bladet, der i 2015 kunne fortælle, hvordan værelser blev lejet ud til sexarbejdere og lommetyve.

Nu afslører baggårdens omkring 30 cykler med påspændte termotasker, at en ny gruppe er flyttet ind: madbudene.

Husleje på MobilePay

Overførsel på 4.000 kroner til Rooms DK for en køje i et værelse med tre andre.



Betaler tre måneders leje forud

Da de to pakistanere flyttede ind på Rooms DK, skulle de betale for tre måneders leje. Noget, Anders Svendsen fra Lejernes Landsorganisation kalder "ekstraordinært".

– Folk har forskellige job. Nogle gør rent, andre arbejder på fabrikker og lagre. Men langt de fleste har også en Wolt-konto, de kan arbejde på, fortæller Hussain.

Ejeren af Rooms DK afviser kritikken og siger til Fagbladet 3F, at hvis folk klager, kan de flytte.

Fra læge til Wolt-bud

Hussain og Saif er uddannede læger. De kom til Danmark på den såkaldte autorisationsordning, som giver dem lov til at arbejde som læger, når de har bestået en række kurser. Men indtil da forsørger de sig som Wolt-bude.

– Jeg har ikke fortalt min familie, at jeg kører for Wolt. De tror, jeg arbejder som læge, siger Hussain.

Da Saif kom til Danmark, kendte han ingen. Han søgte efter et værelse på alle de platforme og sociale medier, han kendte. Men som udlænding er boligmarkedet i København en jungle, og det er tæt på umuligt at få råd til et depositum, forklarer han.

Så faldt han over et opslag fra Rooms DK på Facebook.

På Rooms DK's hjemmeside reklamerer hostellet med langtidsleje og mulighed for at have sin folkeregisteradresse på stedet. Alt er på engelsk, og interesserede kan kontakte stedet via beskedtjenesten WhatsApp, som er populær i udlandet. Derudover skulle Saif og Hussain som minimum leje sig ind i tre måneder.

De to pakistanere fortæller, at de intet kendte til danske regler eller kutyme på boligmarkedet, da de flyttede ind.

– Udlejeren udnytter vores situation. Men hvad skulle vi gøre? Vi kendte ingen og havde ikke andre muligheder. Det drager udlejeren nytte af, siger Saif. »»



Wolt-budes boligforhold i 2026

FOTO / PRIVAT

Historien gentager sig

Forholdene hos Wolt-budene ligner dem fra gæstearbejdernes boliger i 70'erne, mener Anders Svendsen, chefjurist hos Lejernes Landsorganisation. Herunder ses et billede af tyrkiske gæstearbejdere i et hus i Brøndby fra 1971.



Tyrkiske gæstearbejdere i 1970'erne

FOTO / EBBE ANDERSEN / RITZAU/SCANPIX

Hvis alternativet til at indgå en lejeaftale er ikke at komme til Danmark eller at blive hjemløs, så finder folk sig i helt urimelige vilkår.

ANDERS SVENDSEN
Chefjurist hos Lejernes Landsorganisation (LLO)

LEJERNES LANDSORGANISATION: DET LIGNER FORHOLD FOR GÆSTEARBEJDERE I 70'ERNE

– HVIS MAN TAGER til Den Gamle By i Aarhus, så kan man se en udstilling om gæstearbejdere i 70'erne, der ligner de billeder. Det er oprørende at se så ringe boligforhold i 2026.

Sådan siger Anders Svendsen, der er chefjurist hos Lejernes Landsorganisation (LLO), om boligforholdene for de to pakistanere og deres værelseskammerater.

Han kalder det "ekstraordinært" for et almindeligt hostel, at man skal leje sig ind i mindst tre måneder ad gangen.

Derfor kan der være tale om, at udlejeren er underlagt lejeloven, forklarer han. Det kan Anders Svendsen dog ikke sige med sikkerhed.

– Det er, som om udlejeren prøver at finde et sted mellem lejelovens regler og de regler, der gælder for hoteldrift.

– Men 16.000 kroner er selvsagt for højt for et værelse i sådan en ejendom, og havde en udlejer lejet ét værelse ud til fire gutter til 16.000 kroner om måneden, så havde det været i strid med lejeloven, uddyber han.

Anders Svendsen forklarer, at udlændinge generelt er mere udsatte på boligmarkedet.

– Med ét ord handler det om desperation. Det er bolignød, og hvis alternativet til at indgå en lejeaftale er ikke at komme til Danmark eller at blive hjemløs, så finder folk sig i helt urimelige vilkår, der muligvis er i strid med dansk lovgivning, siger han.

Ifølge dem er det udelukkende udlændinge, der bor på Rooms DK.

– Han kunne aldrig få danskere til at bo på hostellet. Mange her kommer fra Italien, Rumænien, Pakistan og Bangladesh, siger Hussain.

Boligkaos blandt bude

Det er ikke første gang, historier om Wolt-budes usle boligforhold ser dagens lys.

I september sidste år fortalte Altinget om et gammelt industrikvarter i Brøndby, der i folkemunde kaldes "Woltvej" på grund af de mange takeaway-knallerter med termotasker. Her er mange udenlandske arbejdere rykket sammen i små, dyre private lejligheder.

Og i 2021 kom det frem, at over 100 udenlandske madbude boede på hostellet Steel House i København på fire- og seksmandsværelser.

Siden de to læger og Wolt-bude flyttede ind på Rooms DK, har de set sig om efter andre boliger.

– Mit indtryk er, at alle, der bor her på hostellet, leder efter et andet sted at bo. Og de, der finder noget andet, flytter, siger Saif.

Hussain fortæller om et videoopkald, han havde med sin far. Her fik faren et glimt af værelset:

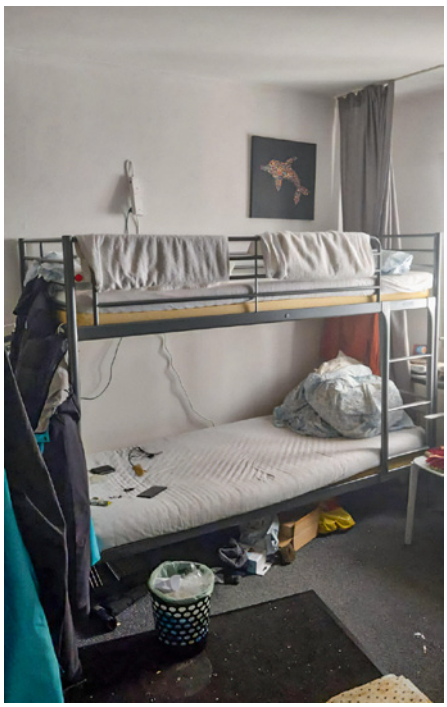
– Han udbrød: "Hvad er det for et sted, du bor? Kan du se at komme væk!" siger Hussain.

Nu er de to pakistanere på vej væk. Da Fagbladet 3F møder dem, har de kun to uger tilbage på hostellet. De har fundet en anden lejlighed, hvor de får hvert sit værelse.

– Det bliver godt. Vi har ikke haft noget privatliv i otte måneder, siger Hussain.

– Jeg hader virkelig køjesenge, tilføjer Saif.

Saif og Hussain er ikke budenes rigtige navne. De er anonymiseret, da de ikke ønsker, at deres familier skal vide, at de arbejder som bude. »»

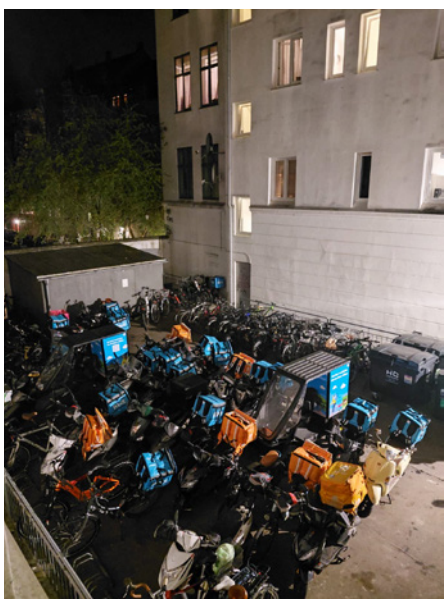


Intet privatliv

Det er hårdt og slidsomt at bo så tæt, fortæller Hussain.
– Vi har ikke haft noget privatliv i otte måneder.

Proppet termotaskegarage

Fra vinduet på Saif og Hussains værelse kan de nyde udsigten over baggårdens køretøjer og termotasker.
– Det kan være bøvlet at få fat i sin cykel, forklarer budene.



Køkken og soveværelse

Det kan være svært at holde et lille værelse rent, når man bor fire mennesker sammen, og der også bliver lavet mad derinde, fortæller de to pakistanere.
– Jeg hader virkelig køjesenge, fortæller Saif.

FOTOS / PRIVAT

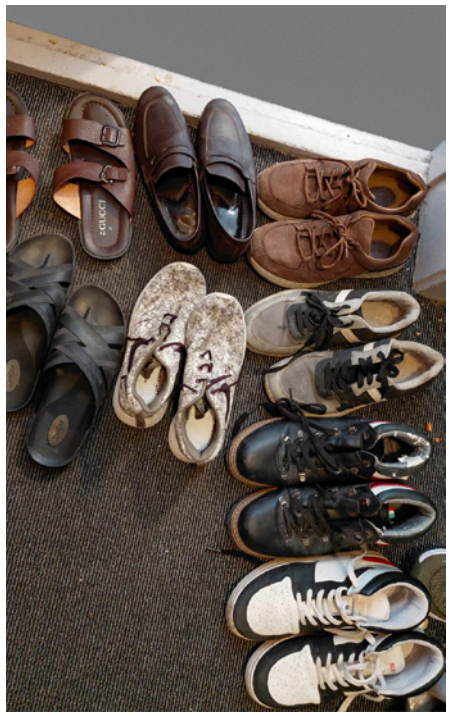




FOTO / SIDSE MARIE HANSEN

En pligt at elske Danmark

Saif er muslim og fortæller, at det er en del af islam at elske det land, man bor i.
– Ellers er ens tro ikke indfriet, siger han.

EJEREN AF ROOMS DK:

"HVIS FOLK KLAGER, KAN DE FLYTTE"

FAGBLADET 3F har kontaktet ejeren af Rooms DK, Adam Bielawski, for at forelægge ham kritikken.

I telefonen svarer han, at Rooms DK er et pensionat, men ikke er underlagt lejeloven.

Men pensionater, der ikke yder hotelservice, vil generelt være omfattet af lejeloven, forklarer professor i lejeret ved Syddansk Universitet Jakob Juul-Sandberg.

Det svarer Adam Bielawski ikke på.

Men hvis I ikke er underlagt lejeloven, så må der være tale om hoteldrift, og så skal I betale moms?

– Ved du hvad, vi betaler ikke moms. Vi har kørt den her forretning i 37 år, og vi betaler ikke moms, siger Adam Bielawski.

– Men hvis folk klager over det, så må de flytte. Der er ingen, der tvinger dem til at være her. Vi hjælper folk, der står på gaden, siger han og lægger røret på.

Fagbladet 3F kontakter efterfølgende Adam Bielawski på SMS, hvor han svarer, at han sender sagen til en advokat.

– Jeg har brugt næsten hele mit liv på dette hotel. Næsten 40 år. Ingen har klaget over mit job, skriver han i en SMS og tilføjer, at journalisten bør søge læge.

Adam Bielawski er ikke vendt tilbage med yderligere svar på kritikken inden deadline.

Hvad er det for et sted, du bor? Kan du se at komme væk!

WOLT-BUDDET HUSSAINS FAR TIL HUSSAIN

Fagbladet 3F har rettet henvendelse til Wolt om kritikken, vi fremlægger i dette tema.

DET SVARER WOLT:

I ET SKRIFTLIGT SVAR udtaler Wolts afgående landechef Søren Meier Svendsen, at "Wolt tager feedback fra alle kurerpartnere alvorligt" og bruger feedback fra kurerpartnerne, Wolt-budene, til at forbedre platformen.

– Vi søger i øjeblikket en åben og konstruktiv dialog med en gruppe kurerpartnere, der for nylig har rejst deres bekymringer over for os, skriver han.

Han påpeger, at kurerpartnere ikke er ansatte, der arbejder for en fast indkomst, og derfor selv kan vælge, hvilke leveringer de vil acceptere eller afvise. Han fremhæver også, at de kan se indtjeningen for hver opgave på forhånd.

– Vores mål er at tilbyde en model, der kombinerer fleksibilitet, gennemsigtighed og indtjening, skriver han.

Søren Meier Svendsen skriver, at størstedelen af budene i Danmark arbejder deltid med et gennemsnit på syv timer om ugen, og at tilfredsheden er på 4,6 ud af 5.

– Den gennemsnitlige betaling for kurerer, når de leverer, er cirka 220 kroner i timen og har været relativt stabil de seneste to år, skriver han.

Endelig tilføjer han, at Wolt opererer fuldt ud i overensstemmelse med dansk lovgivning og regler.

– Vi er dedikerede til at sikre, at vores platform forbliver fair, gennemsigtig og lovlig.

– Vi vil fortsætte med at udvikle vores prismodel for at afspejle faktorer som tid, afstand og efterspørgsel, samtidig med at vi forbedrer tydeligheden i, hvordan betalinger beregnes.

Fagbladet 3F har også spurgt, hvorfor budene skal betale for fejl ved ombytning af ordrer, men det svarer Wolt ikke på.





Røde rødder

– Danmark er et revolutionært land, når man tænker på arbejderkampen, siger Alan Tribouley.

"DET ER I MIT BLOD AT KÆMPE OG SIGE FRA"

Hvad tjener et Wolt-bud som Alan?
Hold dit mobilkamera over QR-koden, og læs artiklen.

TO EPISODER i marts måned "tændte en ildebrand" i Alan Tribouley.

Først endte den 29-årige argentiner med at betale Wolt 3,2 kroner for tre timers arbejde i stedet for at modtage omkring 450 kroner i betaling. Han havde nemlig byttet rundt på to ordrer.

Wolt-budene står selv for at tjekke, om maden er den rigtige, men Alan Tribouley fortæller, at det vil forsinke ham for meget at tjekke alle ordrer.

Senere samme måned blev han trukket 650 kroner i sin løn, fordi et takeaway-sted havde byttet rundt på to ordrer.

– Fortæl mig om et job, hvor du skal betale for dine fejl. Hvis du er tjener, skal du så betale for at tabe en tallerken?

Alan Tribouley var målløs og ikke længere i tvivl:

– Jeg er færdig med Wolt.

Alan Tribouley er oprindeligt fra Santa Fe i Argentina og kom til Danmark sidste år. Han har en bachelor i lyddesign, men har været nødt til at supplere job som lydtekniker med flere deltidsjob.

– Jeg har arbejdet som barista, bartender og manager, men arbejdsforholdene blev værre og værre, og det kunne jeg ikke holde til, siger Alan, der derfor har arbejdet som Wolt-bud på deltid siden september sidste år.

Et arbejde, der startede på en scooter, han erhvervede sig. Men efter at den brød sammen, har han cyklet omkring 45 kilometer to-tre gange om ugen på en almindelig cykel.

Argentineren har været med i Wolt-strejkerne, siden den første gang budene mødtes og afviste ordrer på Nørrebros Runddel i København.

– Jeg har altid følt mig som en politisk person, der har villet kæmpe for arbejdernes rettigheder. Det gjorde jeg også i Argentina.

Alan Tribouley forklarer sin kamp for Wolt-budes rettigheder med Argentinas dystre fortid under flere militærdiktaturer i det 20. århundrede.

– Det er i mit blod at kæmpe og sige fra. Hvis man ikke selv gør noget, fejler man noget, mener Alan Tribouley.

Fortæl mig om et job, hvor du skal betale for dine fejl. Hvis du er tjener, skal du så betale for at tabe en tallerken?

ALAN TRIBOULEY
Wolt-bud

"JEG HAR MISTET 55 PROCENT AF MIN INDTÆGT"

DET VIGTIGSTE for Wolt-buddet Hans Vilhelmsen er at få familielivet til at hænge sammen. Men de seneste to år er det blevet langt sværere for ham.

Den 53-årige færing har boet i Danmark siden 2002. Sammen med sin forlovede og sin datter bor han i dag i et rækkehus på Amager.

Han har egentlig arbejdet som udlært bager i 25 år, men kunne i sidste ende ikke holde til at stå op midt om natten. Derfor har han kørt for Wolt siden februar 2021. I begyndelsen elskede han jobbet og indkasserede dengang en månedsløn på over 54.000 kroner i gennemsnit.

Men siden er lønnen kun gået én vej: ned, ned, ned.

– Jeg har mistet 55 procent af min indtægt. Nu kæmper jeg for at tjene tusind kroner om dagen, siger han og tilføjer:

– Lige nu har jeg ikke råd til at rejse til Færøerne og besøge mine forældre.

Han kører alle ugens dage mellem klokken 17 og til midnat og nogle gange op til ti timer om dagen.

Hans Vilhelmsen forklarer, at han nu knap nok når op på 25.000 kroner om måneden før skat.

Lønnen – eller udbetalingen, som Wolt kalder det – er uden pension. Derfor har han kun pensionsopsparing fra sine år som bager.

– Jeg har så dårlig økonomi, og priserne er steget på mange ting som kaffe, benzin og mad. Jeg er bagud på næsten alle poster, men det vigtigste for mig er at betale husleje.

Færingen håber, at protesterne mod Wolt kommer til at bære frugt, så han kan fokusere på de ting, der giver ham glæde: at få hverdagen med familien til at køre rundt uden bekymringer for næste regning.

Læs Wolts svar på kritikken på side 41.



Lige nu har jeg ikke råd til at rejse til Færøerne og besøge mine forældre.

HANS WILHELMSEN
Wolt-bud



Enighed gør stærk

– Når jeg møder andre Wolt-bude på gaden, forklarer jeg dem, hvor vigtigt det er, at vi står sammen og bliver ved med at afvise ordrer, der underbetaler os, siger Hans Vilhelmsen.

3F KØBENHAVN:
VI STÅR KLAR MED ÅBNE ARME

Sandsynligheden for, at strejker bliver en succes, er størst, hvis en samlet fagbevægelse står bag. Det er konflikten mod McDonald's i 1980'erne et godt eksempel på. Og de strejkende Wolt-bude får også fuld opbakning fra både 3F og FH.

OFFICIELT har 3F forhandlet overenskomst med Wolt i flere år. Men det foregår i snegletempo, og der er ikke udsigt til en snarlig aftale.

Det kan ellers godt lade sig gøre at indgå aftaler med firmaer, som leverer mad; Just Eat havde en overenskomst med 3F. Men virksomheden har for nylig lukket sin forretning her i landet. I stedet er Uber Eats på vej ind på markedet for madbude – med samme model som Wolt.

John Ekebjærg-Jakobsen, formand for 3F København, er helt med på, at mange af budene værdsætter fleksibiliteten og de hurtige penge i lommen.

– Hvis man er 20 år og rejser rundt i verden, anerkender vi selvfølgelig, at nogle godt kan lide den frihed. Men det synes vi allerede, at vi har taget højde for i vores overenskomster, siger John Ekebjærg-Jakobsen.

Ud over Just Eat nævner han aftaler med Parken og Royal Arena, hvor de ansatte selv vælger, hvornår de vil arbejde, og har lange vagter på skæve tidspunkter.

Fra græsrødder til fælles front

Ifølge Jesper Jørgensen, historiker og arkivar på Arbejdermuseet, er det afgørende for strejkers succes, at de vokser sig større end græsrødderne.

– Hvis fagligaktivisme skal have gennemslagskraft, skal man aktivere nogle ressourcer bredt i fagbevægelsen, siger han.

Som et godt eksempel på dette nævner han den langvarige McDonald's-konflikt i 1980'erne. Da McDonald's først kom til Danmark i 1981, var burgerkæden totalt afvisende over for alt, hvad der handlede om overenskomster.

Konflikten startede som et initiativ blandt lokale, fagligt aktive ved restauranten på Rådhuspladsen i København. Den voksede sig større, det lykkedes at samle hele fagbevægelsen, der kom effektive sympatikonflikter – og til sidst, i 1989, lykkedes det at tegne overenskomst med McDonald's.

De aktuelle Wolt-strejker er organiseret af Community House Copenhagen, en organisation, der støtter migrantarbejdere i Danmark.

Der er da også opbakning til strejkerne fra Madbudenes Organisation, en faglig klub under 3F København, ligesom Fagbevægelsens Hovedorganisation inviterede Wolt-budene op på scenen 1. maj i Fælledparken i København.

I 3F København har man organiseret Wolt-bude siden 2017, og her står man klar med åbne arme:

– De er meget velkomne hos os, siger John Ekebjærg-Jakobsen.

McDonald's mødte modstand

Da McDonald's åbnede i Danmark i 1981, var de helt afvisende over for at indgå aftaler med danske fagforeninger. Men efter en lang arbejdskamp, hvor det lykkedes at samle fagbevægelsen, tegnede burgerkæden alligevel overenskomst i 1989.



FOTO / HANS OTTO + ARBEJDERMUSEET

Alkas rejseforsikring dækker hele familien, hele året og i hele verden

Ferie skal handle om oplevelser og ikke om bekymringer.
Med Alkas rejseforsikring er hele familien dækket, hvis sygdom, skade eller forsinket bagage ødelægger rejsen.

Som medlem af 3F får du 10 % rabat på rejseforsikringen.

Se mere på alka.dk/3F
eller ring 70 12 14 16.



3F

alka

DINE FORDELE



FOTO / PHILIP DAVALI

FRI ADGANG TIL 3F SUPERLIGA

Som medlem af 3F's fagforening kan du hente to billetter til alle kampe og være en del af fællesskabet på lægterne.

WWW.3F.DK/FORDELE/BILLET-TIL-3F-SUPERLIGA



FOTO / FAGBLADET 3F

FÅ ET GRATIS LØNTJEK

Har du styr på din løn? Mere end halvdelen af danskerne har oplevet, at der var fejl på deres lønseddel. Få tjekket din lønseddel i din lokale 3F-afdeling.

WWW.3F.DK/FORDELE/BESTIL-ET-GRATIS-LOENTJEK



FOTO / 3F

RABAT PÅ FERIEN MED 3F

Som medlem af 3F's fagforening har du adgang til en lang række skønne feriehuse og lejligheder i Danmark og Europa.

WWW.3F.DK/FORDELE/LEJ-ET-FERIEHUS



FOTO / ALKA

FÅ RABAT PÅ DINE FORSIKRINGER GENNEM 3F

Få adgang til en række attraktive forsikringer såsom:

- Fritidsulykkesforsikring
- Indboforsikring
- Lønforsikring
- Gruppelivsforsikring
- Erstatning ved kritisk sygdom.

WWW.3F.DK/FORDELE/FORSIKRINGER

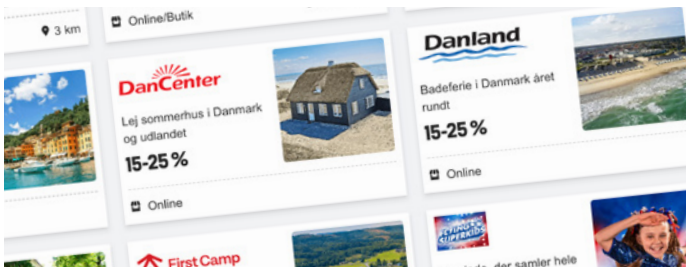


FOTO / PLUSKORT

SHOP MED RABAT I OVER 1.300 BUTIKKER

Med PlusKortet i hånden har du som medlem af 3F's fagforening adgang til fordele og rabatter i mere end 1.300 butikker og webshops.

WWW.3F.DK/FORDELE/PLUSKORT

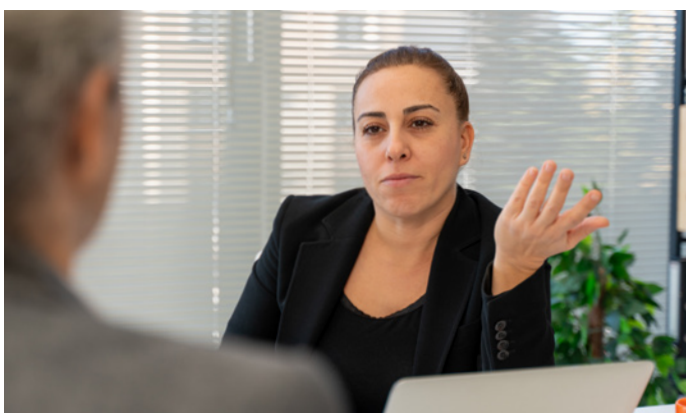


FOTO / RAINSTAR / ISTOCK

TAL MED ADVOKAT

Som medlem af 3F's fagforening kan du få gratis juridisk vejledning, også om private forhold som skilsmisse, arv og testamente.

WWW.3F.DK/FORDELE/FAA-GRATIS-JURIDISK-ONLINERAADGIVNING

BLIV DIGITAL LIGESOM FAGBLADET 3F – HENT DIT PENSIONSSELSKABS APP

Den sidste trykte udgave af Fagbladet 3F bliver også sidste pensionsklumme fra Pensiondanmark og Industriens Pension. Her er du – som i 3F – godt hjulpet med din mobiltelefon i stedet for.

HOS BÅDE Pensiondanmark og Industriens Pension kan du som 3F'er nemt og hurtigt få overblik over din pensionsordning via en app på din smartphone. Du behøver hverken at tænde for computeren eller bruge tid på at ringe til dit pensionsselskab for at tjekke din pensionsordning. Ordningen indeholder både en opsparing og en række forsikringer, der giver dig og dine nærmeste økonomisk tryghed – både nu og i den tredje alder.

Eksempler på, hvad du kan tjekke i dit pensionsselskabs app

- Hvor meget du har sparet op
- Hvem der får pengene, hvis du dør
- Hvor meget du får udbetalt, når du går på pension
- Hvor meget og hvornår der er blevet indbetalt på din pensionskonto

Så nemt henter du appen

Søg efter Industriens Pension eller Pensiondanmark i App Store eller Google Play, og så har du adgang til din pension et øjeblik efter.

Rådgivning, som passer dig

I både Pensiondanmark og Industriens Pension er der fuldt fokus på at være tilgængelig for medlemmerne, og at du får mest muligt ud af indholdet i din pensionsordning.

Du kan skrive, ringe eller booke et møde, når det passer dig. Ud over at bruge dit pensionsselskabs app kan du også få det fulde overblik ved at logge ind på dit pensionsselskabs hjemmeside. I Industriens Pension logger du ind på "Min side" på industrienspension.dk, og i Pensiondanmark logger du ind på pension.dk.

WWW.PENSION.DK + WWW.INDUSTRIENSPENSION.DK

Ring til dit pensionsselskab

Pensiondanmark
70 12 13 30

Industriens Pension
70 33 70 70



Bliv klogere, og spar penge

Snyd ikke dig selv i skat, løn og pension.

På Fagbladet 3F får du masser af tricks til at styrke din privatøkonomi.

Tilmeld dig LørdagsGuiden, og få de vigtigste råd til at spare penge direkte i din indbakke hver lørdag.

Du deltager samtidig i lodtrækningen om et gavekort på 500 kroner

Scan QR-koden, og tilmeld dig her:




foto: shutterstock

									2 2026	SPISE-STED	PÅ DETTE STED	OM-RÅDER	URAN	I OVER-TAL	FJOLS	HÆLDER	3F'ER
									3F'ER								
									KÆR-TEGNER		5		STUDERE / DECIBEL				8
									BE-SKYTTE						LØFTE / FOR-SKELLIGE		
									MI		BAROK / SØLV						
									CIFFER				DRIK / FOR-TROPPEN			SPANIEN / TALORD	
	3F'ER	GRUND-STOF	VITA-MIN	FOR-BUND		TYSK BY	GRAM	PEP	PRIVAT / OST					BUGT / KENDINGS-MELODI		2	
3F'ER	1									17	BYGGET / MALM						VILDT GILDE
GRÆSK TEGN			DYRK-NING / VÆRK				FEDT-STOF / OMRÅDE					X / FAG-PERSON			ET PAR / SLØVE		
LEKTION						3		3F'ER / GODS					11				
100		ENDE / DRYSSE	12			STIRRE / SPISE-KORT				DANS / MÅNEDS-FORK.						SOL / KOLD PERIODE	
MÅLE-ENHED				TEMA / TALENT		4			PÅLÆG / VERDENS-HJØRNE				57 / PART				
BERØM-TE							TAND / DYRET				BY / TIL-BEHØR						
RED-SKAB			DRIKKE / BORT-FALDT		10			KÆPPE / STRYGE						FILM / KAMP-PLADS			3F'ER
ØSTRIG		FUGL / VAND-LØBET								METAL / DYR			13		4 / LAND		
HERSKE	9				BÅD / RED-SKABER				DRIK / PULVER				BIL-MÆRKE / PLUDSE-LIGE				
SMØ-RELSE				TALORD / FEST-DRAGT				SANGER / VALUTA				Ø / BOLD-KLUB				100 / ÆDEL-STEN	
PÅ LINJE						FRISKE / TANGE				FABEL-FUGL / MUR				PUKLE / MEDIE-HUS			
JOULE		BÅD / PERIODE		14			VAND-LØB / TONER				3F'ER / DYR				UDBRUD / RYGE		
VIRKE			AFSKYEN / NYHEDS-KILDE						ROGN / KORT			PRÆMIE / TRÆ				7	
JÆVN					STEDORD / REX			BRUG-BAR			15			ENGELSK TITEL / NORGE			
FIKSES	6									FRI-MODIG					16		

NAVN:

ADRESSE:

POSTNR.: BY:

KODEORD:

Vind gavekort
på 300 kroner til Dansk Supermarked. I alt fem præmier.

X-ORD

Løsning nr. 1
FORÅRSFORNEMMELSER

Vindere nr. 1
Finn Jakobsen, Aalborg Øst

Malene Farre, Ringsted

Johannes Nørgaard, Farsø

Jens Peter Jørgensen, Dronninglund

Jørgen Claus Mortensen, Roskilde

Denne måneds løsning
Kodeordet kan indsendes her: www.fagbladet3f.dk/x-ord

Eller du kan sende kuponen til:

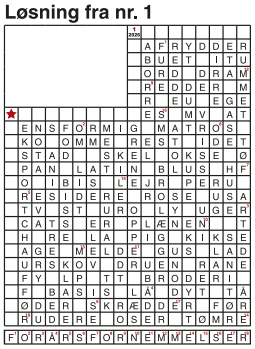
Fagbladet 3F
Kampmannsgade 4
1790 København V

Mærk kuverten: **Nr. 2**

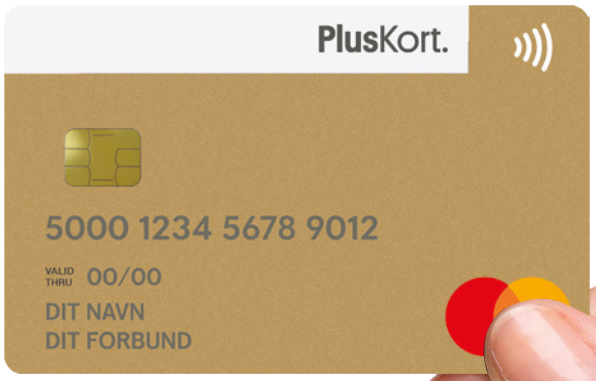
Ansatte og valgte i 3F kan ikke deltage.

Løsningen skal være Fagbladet 3F i hænde **lørdag 1. august 2026**

Løsning fra nr. 1



PlusGuldkort.



FÅ ENDNU MERE UD AF DIT PLUSKORT MEDLEMSKAB

Ansøg om et PlusGuldkort og få ekstra store rabatter

Med et PlusGuldkort får du adgang til masser af fordele:

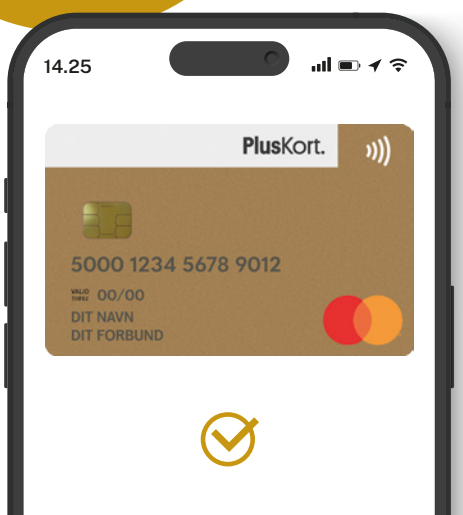
- Du får ekstra store rabatter med PlusGuldkort hver måned
- Du får f.eks. 4% rabat hos Shell t.o.m. 31. juli – herefter 2%
- Du får et Mastercard uden årligt gebyr og med op til 52 dages rentefrihed*
- Du får en købsforsikring med bl.a. prisgaranti, online købs- og leveringsforsikring samt forlænget garanti.

PlusGuldkort koster 0,- i oprettelse og årsgebyr

NYHED! Klar til brug med det samme

Hvis din kortansøgning bliver godkendt, kan du bruge kortet med det samme. Du kan hente dine kortoplysninger i PlusGuldkort-appen. Tilføj kortet til din digitale wallet, og betal med din mobil.

Scan QR-koden og ansøg om PlusGuldkort



Priseksempel: Samlet kreditbeløb på 10.000 kr. Løbetid 1 år. Fast debitorrente 18,39%, ÅOP 16,10%, samlede kreditomkostninger 818 kr., månedlig ydelse 902 kr. Samlet tilbagebetaling 10.818 kr.

* Betaler du hele det skyldige beløb ved opkrævningen, er der ingen renter eller gebyrer.

BASTA

56



FOTO / PRIVAT

EMILIE NØRBY,
tømrersvend og komiker

Jeg troede, jeg skulle være **SKUESPILLER,** og **TØMRERFAGET** var mest af alt en måde til at få SU. **MEN SÅ FANDT JEG UD AF, AT DET VAR RET SÅ PISSEFEDT, OG SÅ BLEV JEG SGU”**

ÉN AF FÅ KVINDER:
Emilie joker med blowjob i skurvognen for at få flere med.

LÆS ARTIKLEN

DE SIDSTE ORD PÅ PAPIR

FORANDRING er sjældent nem, men som Niels Brandt fra The Minds of 99 synger: "Det sker en dag på et tidspunkt, alt vil ændre sig." Derfor er det med vemod, men med stor tro på fremtiden, at jeg skriver her for sidste gang i det trykte fagblad. Fremover vil Fagbladet 3F kun udkomme digitalt.

I 20 år har Fagbladet 3F leveret stærk, dagsordensættende journalistik med afsæt i medlemmernes arbejdsvilkår og brancher. Det har været afgørende i et mediebillede, hvor arbejdsmarkedsjournalistik fylder mindre og mindre hos de store medier.

Det var Fagbladet 3F, der sammen med din fagforening afslørede de usle forhold, som de filippinske chauffører i Padborg levede og arbejdede under. Det var Fagbladet 3F, der dokumenterede, hvordan kinesiske kokke over hele landet blev udnyttet, snydt og bestjålet. Og det var Fagbladet 3F, der afdækkede, hvordan studieopholdstilladelser blev misbrugt til at hente underbetalt udenlandsk arbejdskraft til Danmark.

Det er blot et lille udsnit af de mange historier, Fagbladet 3F har gravet frem gennem årene. Historier, der ikke bare har sat dagsordener, men også gjort en reel forskel for mennesker på arbejdsmarkedet. De mange nomineringer og priser taler deres tydelige sprog.

Fagbladet 3F har modtaget Anders Bordings Journalistpris seks gange og Anders Bordings Mediepris to gange. Derudover har bladet vundet Prisen for fremragende undersøgende journalistik fem år i træk. To gange har Fagbladet 3F været nomineret til Cavlingprisen, og i 2018 modtog bladet Kristian Dahls Mindelegat – to af landets fineste journalistpriser.

Det understreger ikke bare vigtigheden af historierne, men også den høje journalistiske kvalitet, som Fagbladet 3F har stået for gennem to årtier.

Nu står vi foran et nyt kapitel. Ligesom mange andre organisationer tilpasser vi os en stadig mere digital virkelighed. Fagbladet 3F vil fortsat spille en afgørende rolle i at fortælle om det, der fylder i dit arbejdsliv og din hverdag.

Medlemmernes behov og ønsker er det afgørende for 3F's kommunikationsindsats. Og ved at gå fuldt digitalt frigør vi ressourcer, som kan bruges på stærkt indhold, relevant kommunikation og attraktive medlemstilbud – både til dig, der allerede er medlem, og til de kollegaer, vi gerne vil nå i fremtiden.

Målet med vores fornyelse af fællesskabet – og vores medlemskommunikation – er, at 3F også om 20 år står stærkt i en verden præget af algoritmer, kunstig intelligens og nye medievaner.

Den udvikling hverken kan eller skal vi ignorere. Derfor håber jeg, at du og kollegaerne fremover vil følge vores endnu mere relevante og aktuelle journalistik på fagbladet3f.dk.



Af
HENNING OVERGAARD
3F's formand

> ***Jeg håber, at du og kollegaerne fremover vil følge vores endnu mere relevante og aktuelle journalistik på fagbladet3f.dk***

AIRTOX®

ATX

AIRTOX TECH XCELERATED



AIRTOX isn't just a safety shoe – it's "fear nothing" straight outta Copenhagen, we're flipping the script with next-level luxury and untamed innovation. Fuel your rebel spirit with safety that's seriously stylish.

www.airtox.com

AIRTOX®